Rotterdam, 12 april 2022

22bb1952
22bb3084

Aan:

de gemeenteraad

Onderwerp:
Raadsvoorstel over Afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI

Gevraagd besluit:

Het Afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI vast te stellen en het college te verzoeken bij de uitvoering van zijn beleid met betrekking tot sensoren, data-toepassingen en AI de hierin opgenomen principes in acht te nemen.

Waarom dit voorstel?/Waarom nu voorgelegd?

Op 18 maart 2021 heeft de gemeenteraad de motie 'Wie smart is moet ook slim zijn', ingediend door de raadsleden Arsieni, Yildirim en Leewis, aangenomen (21bb3727). De aanleiding voor de motie was een eerder debat in de commissie VB over het beleid rondom cameratoezicht. De motie draagt het college op om:

- voor de gemeentelijke organisatie tot een breed beleidskader te komen voor smart city oplossingen die voortkomen uit (toekomstige) sensor, data-toepassingen en AI-inzet; en
- dit beleidskader te doen toekomen aan de raad voor eind 2021.

Met de voorliggende brief informeert uw college de raad over de wijze waarop invulling is gegeven aan de opdracht(en) uit de motie.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Uw raad heeft eerder kennisgenomen van de visie van het college op de toepassing van algoritmes (21bb10819 en 22bb1555), inclusief de bijbehorende governance. Deze wordt momenteel geïmplementeerd. De visie, de uitgangspunten en de bijbehorende governance rondom het werken met algoritmes zijn in lijn met de voorstellen in de voorliggende brief.

Vastgestelde stukken

- Gemeentewet 151c: Cameratoezicht
- Rapport Gekleurde Technologie van de Rekenkamer Rotterdam 21bb11356

Antwoorden op (en nog te beantwoorden) moties en raadsvragen:

- Algoritmes begrijpelijk voor ambtenaren 21bb12335
- Digital non harm 21bb12337
- Vreemde ogen dwingen 21bb12339
- Democracy is watching Big Brother 21bb12344
- Algoritme & Ethiek functionaris 21bb12353

- Gemotiveerd en gebalanceerd algoritme gebruik 21bb12354
- Proactief over algoritmes communiceren naar burgers 21bb12359
- Over samen meten en weten we meer 21bb002466
- De menselijke maat 21bb004468
- Zeker zijn van duidelijke regels 20bb01921
- Gemeentelijke algoritmes onder de loep 22bb288
- Governance rondom de toepassing van hoog-risico algoritmes 21bb10819
- Collegebrief over implementatie governance rondom algoritmes 22bb1555

Verder zijn de volgende toezeggingen gedaan:
- Communicatie over algoritmen 21bb12002
- Toetsing van algoritmen 21bb12003

Toelichting:

De Gemeente Rotterdam maakt veel gebruik van digitale (hulp)middelen bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor en in de stad. Daarbij wordt in toenemende mate ook gebruik gemaakt van data die afkomstig is van sensoren en camera's. Met deze motie heeft de gemeenteraad uw college opgedragen een kader op te stellen voor het toepassen van sensoren en de omgang met data, waaronder AI en algoritmes.

Tijdens het opstellen van het afwegingskader met een concernbrede werkgroep is gekozen voor een eenduidige wijze van werken met sensoren, data en AI omdat dit kan bijdragen aan het vertrouwen van de burger in de gemeente. Tevens draagt eenduidigheid bij aan efficiënt en effectief (samen)werken binnen de gemeente. Dit betekent dat er één kader is opgesteld voor alle sensoren, data-toepassingen en AI binnen de gemeente.

Vanuit Europa zien we dat de laatste verordeningen op het gebied van IT een afweging op basis van principes voorschrijven in plaats van het opstellen van regelgeving. Zulke verordeningen maken het mogelijk beleid op te stellen voor complexe uitdagingen die een integrale aanpak vragen en tegelijkertijd voorbereid te zijn op de verdere ontwikkeling van deze technologieën. Het afwegingskader bestaat daarom uit principes die een uitgangspunt vormen voor beleid op een 'comply or explain'-manier. In andere woorden, als er afgeweken wordt van het principe, dient dit uitgelegd te worden.

Scope/inkadering en definities
Het gaat bij de uitwerking van deze vraag om sensoren, data-toepassingen en AI online en in de openbare/publieke ruimte. Voor de uitwerking van het afwegingskader is gebruik gemaakt van *best practices* en voorbeelden uit andere steden en handreikingen van de VNG. Daarnaast is de vigerende Europese en landelijke wet- en regelgeving het vertrekpunt geweest voor de uitwerking. Tevens is rekening gehouden met reeds bekende concepten uit EU-verordeningen.

In de afgelopen jaren zijn er diverse raadsvragen en moties geweest over het zorgvuldig inzetten van met name algoritmes en data, zoals ook eerder in deze brief is aangegeven. Ook in de Digitaliseringsagenda van de gemeentelijke organisatie is hier aandacht voor, onder andere in het programma Datagedreven Werken. Dit, samen met een brede afvaardiging van de inhoudelijke opgaven van verschillende clusters, geeft een brede basis dat heeft geleid tot dit afwegingskader.

Waar de gemeente zelf gebruikt maakt van toepassingen die gebruik maken van algoritmes wordt momenteel een interne governance ingericht inclusief instrumenten (algoritmeregister, extern toezicht, werkprocessen) om zorgvuldige en transparante toepassing ervan te borgen, inclusief dit afwegingskader. Dit alles in lijn met bestaande en aankomende wet- en regelgeving. Uw raad is over de invulling hiervan separaat geïnformeerd via 21bb10819 en 22bb1555.

Relevante wet- en regelgeving en beleidskaders:
Dit is opgenomen in het afwegingskader.

Uitgangspunten voor het afwegingskader
De VNG heeft principes opgesteld voor de digitale samenleving om keuzes op dit gebied mee te onderbouwen. De volgende principes zijn gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van het afwegingskader:

1. *Maatschappelijke waarde*: dataverzameling en de inzet van sensoren en AI in de openbare ruimte en online dienen bij te dragen bij aan publieke waarden en maatschappelijke opgaven van de stad.
2. *Rechten over sensoren, data en algoritmes geregeld*: data en haar toepassingen zijn open, inzichtelijk en gedeeld, tenzij wet- en regelgeving, veiligheidsrisico's of beschikkingsrechten op de data dit beperken.
3. *Toegankelijke en veilige infrastructuur*: de digitale infrastructuur voor dataverzameling en data(her)gebruik is voor iedereen goed beschikbaar en toegankelijk.
4. *Partijen verbonden*: partijen en overheden werken actief samen waar dat voor hen van waarde of nodig is;
5. *Transparantie*: de mens wordt centraal gesteld bij alle sensoren, data-toepassingen en AI.

Governance/ Implicaties voor organisatie
In de motie wordt gevraagd om beleidskaders. Een beleidskader bevat over het algemeen de uitgangspunten en de acties om deze uitgangspunten te realiseren (door de gemeente zelf of door andere actoren). Dit laatste onderdeel, de implementatie van de acties, vergt nog een nadere uitwerking. Daarbij moet gekeken worden of er voor de principes uit het afwegingskader acties nodig zijn, en zo ja welke acties. Reeds lopende governance uitwerkingen zijn bijvoorbeeld het algoritme register en het aanstellen van een algoritme-functionaris. Wat daar mogelijk aan toegevoegd kan worden is een sensorenregister en een nadere duiding hoe bewoners betrokken kunnen worden bij de keuzes die gemaakt worden.

Vervolgstappen
Het college stelt voor het afwegingskader uit te werken door per principe aan te geven welke instrumenten nodig zijn inclusief bijbehorend beleid. Daarbij moet rekening gehouden worden of dit ook voor externe partijen van toepassing is, en zo ja hoe dat qua gemeentebeleid ingericht moet worden.

Bovendien loopt nu een aantal digitale ontwikkelingen gelijktijdig. Het is van belang dat we deze opgave vanuit een integrale aanpak bezien. Zo voorkomen we dat digitaal-ethische kwesties voor elk onderwerp op zichzelf staande beleidskaders ontwikkelen terwijl die in de keten niet los van elkaar gezien kunnen worden, met als mogelijk gevolg dat deze elkaar gaan tegenspreken.

Als laatste is een verdere toetsing en afstemming met partijen in de stad nodig. Hiervoor zijn via het Living Lab Sensible Sensor Reyeroord al sessies geweest die relevant zijn geweest

bij de totstandkoming van het afwegingskader. Samenwerking met kennisinstellingen, bedrijven en bewoners zijn van belang bij het ontwikkelen van de benodigde instrumenten.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:
De in de voorliggende brief geschetste aanpak en instrumenten kunnen in beginsel worden ingepast in de huidige begroting. Voor privacy is de AVG van toepassing. Dit afwegingskader gaat juist over ethische onderwerpen die (nog) niet wettelijk geregeld zijn. Afhankelijk van de ontwikkelingen, bijvoorbeeld op technologisch gebied, en nieuwe vereisten vanuit wet- en regelgeving en/of adviezen van bijvoorbeeld de Autoriteit Persoonsgegevens, kan het zo zijn dat in de toekomst meer of andere inzet en/of capaciteit nodig is.

Het College vraag de gemeenteraad om het Afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI (document: BS21/00583 - 22bb001953) vast te stellen en het college te verzoeken bij de uitvoering van zijn beleid met betrekking tot sensoren, data-toepassingen en AI de hierin opgenomen principes in acht te nemen, en vraagt tevens om hiermee de motie (21bb3727) als afgedaan te beschouwen.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Bijlage: Afwegingskader voor Sensoren, Data-toepassingen en AI.

Ontwerpbesluit:

De Raad van de gemeente Rotterdam,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 april 2022 (raadsvoorstel nr. 22bbXXXX);

gelet op de Gemeentewet,

besluit:
Het Afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI (document: BS21/00583 - 22bb001953) vast te stellen en het college te verzoeken bij de uitvoering van zijn beleid met betrekking tot sensoren, data-toepassingen en AI de hierin opgenomen principes in acht te nemen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van "Dit vult griffie later in"

De griffier, De voorzitter,